

Zazielenienia a dopłaty bezpośrednie

Podczas posiedzenia w Brukseli 16 grudnia 2013 roku ministrowie do spraw rolnictwa przyjęli kształt zreformowanej Wspólnej Polityki Rolnej (WPR). Dużą uwagę w jej ramach poświęca się na wspieranie działań proekologicznych, o czym świadczy fakt, że ok.30% środków z tzw. drugiego filara, czyli Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, ma być przeznaczane na cele środowiskowe, organiczne i klimatyczne.

Reforma przewiduje przede wszystkim uzależnienie 30% dopłat bezpośrednich od spełniania przez rolników wyznaczonych wymogów ekologicznych. "Ekologiczny przepis" wejdzie w życie dopiero w 2015 roku, a rok 2014, będzie okresem przejściowym, w którym nie będą jeszcze obowiązywać nowe wymogi i wsparcie dla rolnictwa udzielane będzie na dotychczas obowiązujących zasadach.

Jednak już w 2015 roku rolnicy nie otrzymają 30% bezpośrednich dopłat, jeśli nie będą dokonywać „dywersyfikacji” upraw. W praktyce oznacza to, że jeśli będą chcieli otrzymywać "pełne" dopłaty, to musieli będą utrzymywać pastwiska, wygospodarowywać obszary proekologiczne lub stosować inne "równoważne" środki ochrony przyrody.

Obowiązkowe trzy praktyki zazielenienia:

- dywersyfikacja upraw,
- utrzymanie TUZ,
- utrzymanie obszarów proekologicznych (EFA),

lub

Praktyki równoważne (do trzech praktyk zazielenienia, przynoszące korzyści dla klimatu i środowiska równoważne lub wyższe niż praktyki w ramach zazielenienia):

- programy rolnośrodowiskowe,
- programy rolnośrodowiskowo-klimatyczne,
- krajowe lub regionalne mechanizmy certyfikacji środowiskowej.

Gospodarstwa ekologiczne będą automatycznie objęte płatnością zieloną, rolnicy gospodarujący na obszarach Natura 2000 oraz objętych RDW będą otrzymywać płatność zieloną pod warunkiem realizacji praktyk zazielenienia zgodnie z celami dyrektywy ptasiej, siedliskowej oraz RDW.

Dywersyfikacja upraw

Nie dotyczy wszystkich gospodarstw:

- **10 ha gruntów ornych** – próg zwalniający gospodarstwo z realizacji dywersyfikacji upraw.

Ponadto z praktyki dywersyfikacji **wyłączone** będą m.in. gospodarstwa:

- w których ponad 75% kwalifikujących się gruntów rolnych to **trwale użytki zielone, grunty wykorzystywane do produkcji trawy lub innych pasz zielnych** lub uprawy rosnące pod wodą przez większą część roku lub przez znaczną część cyklu uprawy, lub połączenie ww. sposobów uprawy, pod warunkiem, że **pozostałe grunty orne nie przekraczają 30 ha,**
- w których powyżej 75% gruntów ornych jest wykorzystywanych do produkcji **trawy lub innych pasz zielnych, które stanowią grunt ugorowany** lub połączenie ww. sposobów uprawy, pod warunkiem, że **pozostałe grunty orne nie przekraczają 30 ha.**

Dwustopniowy system realizacji praktyki:

- gospodarstwa posiadające od **10 do 30 ha** gruntów ornych – **dwie** różne uprawy na gruntach ornych, w tym uprawa główna nie powinna zajmować więcej niż **75 %** gruntów ornych,
- gospodarstwa powyżej **30 ha** gruntów ornych – minimum **trzy** uprawy na gruntach ornych; w tym uprawa główna nie może pokrywać więcej niż **75% gruntów ornych**, a dwie uprawy główne łącznie nie mogą pokrywać więcej niż **95%** gruntów ornych.

Za uprawę w ramach dywersyfikacji upraw uznawany będzie **każdy rodzaj** w klasyfikacji botanicznej upraw, formy wszystkich gatunków z rodzin Krzyżowych, Psiankowatych i Dyniowatych (*Brassicaceae*, *Solanaceae* i *Cucurbitaceae*), a także grunt ugorowany oraz trawy i inne rośliny zielne.

Formy ozime i jare uważane będą za odrębne uprawy, nawet jeśli należą do tego samego rodzaju.

Utrzymanie Trwałych Użytków Zielonych (TUZ)

Na niniejszą praktykę składają się dwa elementy:

- obowiązek utrzymania TUZ **na poziomie gospodarstwa** w odniesieniu do wyznaczonych przez państwo członkowskie **TUZ cennych przyrodniczo położonych na obszarach Natura 2000**, włączając gleby torfowe i podmokłe, które wymagają ścisłej ochrony w celu osiągnięcia celów dyrektyw ptasiej (2009/147/WE) i siedliskowej (92/ 43/EWG). Rolników będzie obowiązywał zakaz przekształcania i zaorywania TUZ położonych na wyznaczonych obszarach.

- **obowiązek kontroli utrzymania TUZ na poziomie krajowym**, tak aby udział TUZ w całkowitej powierzchni użytków rolnych nie zmniejszył się o więcej niż 5%.

Obszary proekologiczne (EFA)

Gospodarstwa o powierzchni **do 15 ha gruntów ornych będą wyłączone z obowiązku utrzymania obszarów proekologicznych.**

Z realizacji praktyki utrzymania obszarów proekologicznych **wyłączone** będą również gospodarstwa:

- w których ponad 75% kwalifikujących się gruntów rolnych to **trwałe użytki zielone, grunty wykorzystywane do produkcji trawy lub innych pasz zielnych** lub uprawy rosnące pod wodą przez większą część roku lub przez znaczną część cyklu uprawy, lub połączenie ww. sposobów uprawy, pod warunkiem, że **pozostałe grunty orne nie przekraczają 30 ha;**
- w których powyżej 75% gruntów ornych jest wykorzystywanych do **produkcji trawy lub innych pasz zielnych, stanowią grunt ugorowany, objętych uprawami roślin strączkowych** lub połączenie ww. sposobów uprawy, pod warunkiem, że **pozostałe grunty orne, nie przekraczają 30 ha.**

Pozostałe gospodarstwa zobowiązane będą do przeznaczenia na niniejsze obszary **5% gruntów ornych w gospodarstwie – po 2017 r.** odsetek ten może zostać podniesiony do **7%**.

Lista obszarów, które mogą być kwalifikowane jako obszary EFA, z której państwo członkowskie powinno wdrożyć na swoim terytorium jeden bądź więcej elementów, obejmuje:

- grunty ugorowane,
- tarasy,
- elementy krajobrazu,
- strefy buforowe,
- systemy rolno-leśne,
- pasy gruntów kwalifikujących się do płatności przylegających do krawędzi lasu,
- obszary objęte zagajnikami o krótkiej rotacji,
- obszary zalesione w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- międzyplony lub pokrywę zieloną oraz
- uprawy wiążące azot.

Szczegółowe kryteria kwalifikacji poszczególnych elementów jako obszarów proekologicznych zostaną określone przez Komisję Europejską w dokumentach wykonawczych do rozporządzenia bazowego.

Kary za zazielenienie:

- zazielenienie – charakter obowiązkowy,
- kara za zazielenienie – dotkliwa:
 - w pierwszym i drugim roku wdrażania (2015 i 2016) nie będzie wykroczać poza kwotę płatności zielonej,
 - w 2017 roku będzie wykroczała o 20% poza kwotę płatności zielonej,
 - od 2018 roku o 25% będzie wykroczała poza kwotę płatności przeznaczonej na zazielenienie, tzn. będzie mogła wynosić do 125% płatności zielonej

Anna Janus

Źródło: na podstawie informacji zamieszczonych na stronach www.arimr.gov.pl i www.minrol.gov.pl oraz informacji ze szkoleń.